

STAP 1: Algemene informatie

Deze pagina biedt een beknopt overzicht met basisinformatie.

Voedselaanbod → bloemen

Voor een zo'n hoog mogelijke diversiteit aan bijen is het van belang om gedurende het hele seizoen een grote variatie aan bloeiende planten te hebben. Zorg ervoor dat er tijdens de gehele bloeihoogte inheemse bloemen beschikbaar zijn, vanaf het vroege voorjaar (o.a. sneeuwklonk, komkommerkruid) tot in het najaar (o.a. zonnebloem, klimop). Daarnaast kun je denken aan bloeiende groenten en kruiden in de moestuin.

Algemene tips voor het bij-vriendelijk(er) maken van je erf met voedselaanbod

- Verhoog het bloemenaanbod, liefst door beheer; maai gazon of berm niet elke week glad;
- Gebruik een zo'n groot mogelijke variatie aan bomen, struiken en bloemen (die stuifmeel en nectar produceren) en laat in overhoekjes en langs randjes spontane planten opkomen;
- Zorg voor bloemen gedurende het gehele seizoen (februari – november);
- Gebruik waar mogelijk inheemse soorten, die in de streek thuishoren;
- Geef heel gewone bloemen als klavers, paardenbloemen en composieten een kans.

Nestelgelegenheid

Zo'n 80% van de wilde bijen, waaronder alle hommels, graaft zelf hun nest in de grond, met name op schaars begroeide zanderige plekken. Dit kan een kale plek zijn of een zandwalletje.

Andere solitaire bijen nestelen bovengronds in dood hout of in holle takken en stengels.

Bijen houden van warmte, dus belangrijke voorwaarde voor een geschikte nestelplek is dat deze een flink deel van de dag in de zon moet liggen.

Algemene tips voor het bij-vriendelijk(er) maken van je erf met nestelgelegenheid

- Zorg voor een variatie in nestelgelegenheden in de buurt van de voedselbronnen;
- Naast de bijenhoeven of het rieten dak kunnen in oude boomstammen perfecte nestelgangen geknaagd worden door kevers;
- Laat een deel van het gazon verschrallen zodat kalere stukjes ontstaan die geschikt zijn om in te nestelen;
- Op geschikte zonnige plekken kunnen één of enkele zandwalletjes aangebracht worden of stukken van enkele vierkante meters bodem kaal gemaakt worden;
- Stukken oude braamstruwelen en overstaande vegetatie kunnen nestgelegenheid bieden aan stengel-nestelende bijen. Snoei dus niet alles weg.

STAP 2: Voorbereiding erfscan

Bedenk aan de hand van onderstaande tips wat je al doet en wat je nog meer zou kunnen doen.

Voedselaanbod

- Gras in de tuin / onder fruitbomen, in een hoek van het erf of de berm
  - frequentie en omvang maaien: kan dit minder, minder strak of gefaseerd/in gedeeltes?
  - samenstelling: enkel gras of ook klavers, boterbloemen, etc.? Aanvullend inzaaien?
- Bramenstruiken: oud / jong, groot / klein, gesnoeid / verwilderd: kan ik zo snoeien, dat stengels kunnen verhouten en mooie nestelgelegenheid bieden voor wilde bijen?
- Inheemse bomen: aanwezig of is er ruimte om een of meer extra bomen te planten?
- Struiken en hagen: aanwezig, gevarieerd, inheems: aan te planten of uit te breiden?
- Bloeiende planten in potten of in de volle grond: aanwezig, gevarieerd, inheems: aan te planten of uit te breiden?
- Bloemenhoek of -strook: aanwezig, inheems, eenjarig, meerjarig, uit te breiden?
- Moestuin: aanwezig, gevarieerd, aan te leggen of uit te breiden?
- Kuilbulten: aanwezig, met zand afgedekt, met spontane bloemen of gezaaide klaver?

Nestelgelegenheid

- Er is een stukje slecht begroeid gras dat je af kunt schrapen om open zandplekken voor nestelgelegenheid te creëren. (80% van de bijen nestelt onder de grond!)
- Er is ruimte om een of meer afgezaagde boomstammen neer te leggen. Dit is een natuurlijke nestelgelegenheid in spekgladde kevergangen.
- Er is ruimte om een bijenhotel op te hangen. (Leuk om zelf te maken !)
- Een rieten kap op de boerderij of op de schuur is één groot bijenhotel.

Kijk voor meer tips en inspiratie op onze website www.theplacetobee.nl

STAP 3: Uitvoering erfscan

Loop een rondje over het erf: langs je gebouwen en door je tuin.

Als je een plattegrond hebt of luchtfoto is dat handig om iets op aan te tekenen.

Voedselaanbod

Kijk welke bloemen en planten je waar hebt staan.

Maak foto's, die je kunt uploaden in de **BijerBij-app**.

Daarmee krijg je van veel planten meteen een indicatie van hun stuifmeel- en nectarwaarde en de bloeiperiode.

Noteer ook waar je eventueel nog plek hebt om iets te planten of zaaien.

Nestelgelegenheid

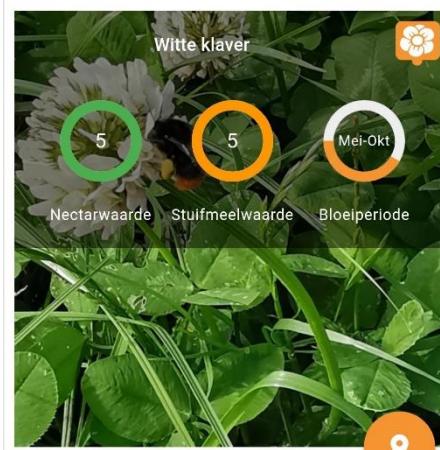
Kijk en noteer waar je zanderige plekken hebt tussen de planten of waar je die kunt maken.

Kijk welke planten je hebt waarvan de stengels gebruikt kunnen worden, zoals de braam.

Waar heb je een bijenhotel of kun je er eentje ophangen?

Klaver

Op diverse plaatsen op en rond het erf staat witte klaver, wordt goed bezocht!

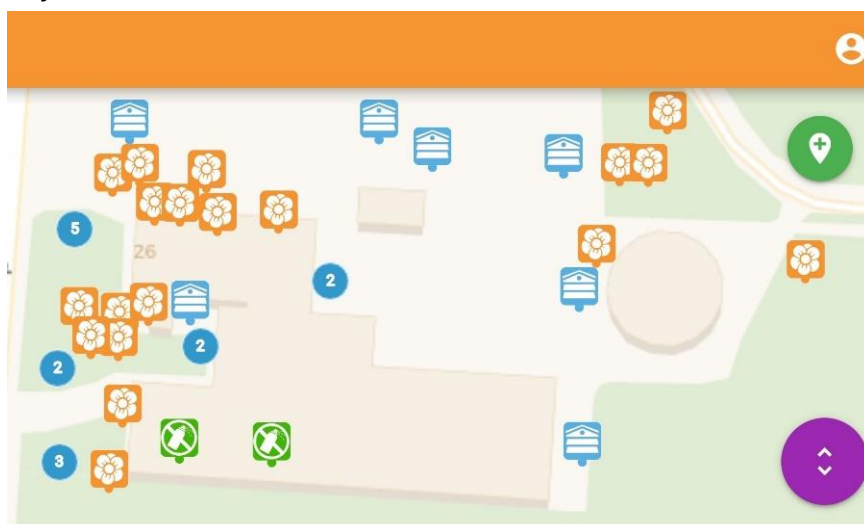

Totaalplaatje

Als je alles heb geïnventariseerd, kun je bekijken of je de bloeiboog redelijk gevuld hebt. Dat wil zeggen, bloeien er vanaf februari/maart elke maand voldoende bomen, struiken en bloemen? Op die manier kun je je voedselaanbod gericht aanvullen of verrijken.

Je kunt op de plattegrond ook kiezen waar je bijvoorbeeld het erf wat rommeliger gaat laten, waar je een extra zandhoekje kunt creëren of een extra bijenhotel ophangt, of waar je het gras minder gaat maaien.

Loop regelmatig het rondje over je erf om te kijken welke planten en bloemen er bloeien en welke bijen en hommels je dan ziet. En GENIET vooral !

WERKBLAD om in te vullen

OVERZICHT VOEDSELAANBOD

MAAND	BOMEN, STRUIKEN, BLOEMEN + BOLLEN	TOE TE VOEGEN
Feb / mrt		
Apr / mei		
Jun / jul		
Aug / sept		
Okt / nov		

OVERZICHT NESTELAANGELEGENHEID

SOORT	LOCATIE	WAAR TOE TE VOEGEN
Bijenhotel		
Dood hout, oude stengels, riet		
Open bodem, zandplekken		